

تحلیل ساختاری- تفسیری نشانگرهای کژرفتاری های دانشگاهی در آموزش عالی ایران:

یک مطالعه آمیخته

سید هدایت الله داورپناه^{۱*}

رضا هویدا^۲

راضیه یوسف بروجردی^۳

تاریخ دریافت : ۱۴۰۲/۰۷/۱۱

تاریخ پذیرش : ۱۴۰۲/۰۹/۰۱

چکیده:

هدف: دانشگاه یکی از ارکان اساسی و تعیین‌کننده پیشرفت و توسعه هر کشوری است. یکی از بزرگ‌ترین معضلاتی که سلامت این رکن تأثیرگذار را به خطر می‌اندازد، پدیده‌ی مخرب کژرفتاری است. جهت پیش‌گیری و کاهش اثرات این معضل که گریبان کیر آموزش عالی کشور شده است پیش از هر چیز باید نشانگرهای کژرفتاری مشخص شوند. هدف این پژوهش، تحلیل ساختاری- تفسیری نشانگرهای کژرفتاری در آموزش عالی ایران است.

روش: پژوهش حاضر یک تحقیق آمیخته- متوالی اکتشافی است که داده‌های آن طی دو مرحله (کیفی، کمی) جمع‌آوری شده است. در مرحله اول (کیفی) گردآوری اطلاعات از دو روش مصاحبه بدون ساختار با صاحب‌نظران و تحلیل سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های صاحب‌نظران انجام شد. در گام اول با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند- گلوبله بر夫ی و معیار «اشباع نظری» با ۱۷ نفر از اساتید و خبرگان دانشگاهی مصاحبه بدون ساختار انجام گرفت. در گام دوم ۱۲ سخنرانی و مصاحبه صاحب‌نظران در رسانه‌های مختلف به صورت هدفمند انتخاب و همانند مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در مرحله دوم (کمی) به منظور گردآوری داده‌ها پرسشنامه تدوین شده در اختیار گروه کانونی متشکل از ۸ نفر از اعضای هیئت‌علمی قرار داده شد. جهت تعیین ارتباط بین نشانگرها و دستیابی به الگوی ساختاری تفسیری آن از روش مدل‌سازی ساختاری- تفسیری (ISM) استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، نشانگرهای کژرفتاری در سیستم آموزش عالی به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: مدرک فروشی، قلدری در آموزش عالی استثمار و برده‌داری علمی، تیم سازی منفی، پارتی‌بازی و رفیق‌بازی، تقلب و سرقت علمی، شکل‌گیری بنگاه‌های فروش تولیدات علمی، جامعه‌پذیری فاسد و هویت‌یابی کاذب.

نتایج: در پژوهش حاضر با رویکرد ساختاری- تفسیری نشانگرهای کژرفتاری در نظام آموزش عالی ایران در پنج سطح اولویت‌بندی شدند. به طوری که در سطح یک نشانگر «هویت‌یابی کاذب» به عنوان تأثیرپذیرترین نشانگر و در سطح پنج سه نشانگر «مدرک فروشی»، «قلدری در آموزش عالی» و «استثمار علمی» به عنوان تأثیرگذارترین سطح قرار گرفتند. به طور کلی نتایج پژوهش با شناسایی نشانگرها و اولویت‌بندی آنها، امکان درک بهتر موضوع و اتخاذ اقدامات مناسب در راستای جلوگیری و کاهش کژرفتاری های دانشگاهی را فراهم آورده است.

کلیدواژه‌ها: کژرفتاری دانشگاهی، آموزش عالی، تحلیل ساختاری- تفسیری

^۱. استادیار مدیریت آموزش عالی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول مقاله) h.davarpanah@edu.ui.ac.ir

^۲. دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. r.hoveida@edu.ui.ac.ir

^۳. استادیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران, r.boroujerdi@edu.ui.ac.ir

مقدمه

آموزش عالی به عنوان یکی از پایه‌های اصلی توسعه و پیشرفت یک کشور در نظام جهانی محسوب می‌شود (والاس و رش، ۲۰۱۵). از همین رو، کشورهایی که استانداردهای بالایی را در سیستم آموزش عالی خود حفظ می‌کنند، همیشه به عنوان کشورهای خواهان توسعه پایدار دیده می‌شوند، زیرا نظام آموزش عالی استاندارد ابزارهای لازم را برای بهبود استانداردهای زندگی فراهم می‌آورد. در این میان، آلوه شدن نظام آموزش عالی یک کشور به فساد از طریق تخلفات مقلباته و فرآگیر شدن تخطی از قوانین و نادیده انگاشتن ارزش‌ها در محیط‌های دانشگاهی، تأثیر فوری بر سلامت جامعه خواهد گذاشت و جامعه را با آسیب‌ها و مخاطرات زیادی مواجه خواهد ساخت (جونز، لیسک، برندبیرگ و دئوویت، ۲۰۲۱؛ اونیا، آدانا و اکوری، ۲۰۲۲). از جمله بزرگ‌ترین خطرات فساد، تقلب و به‌طوری کلی کثرفتاری در آموزش عالی، پیامی است که به نسل در حال آموزش می‌رساند که راهی به جز شایستگی برای کسب موفقیت وجود دارد. از طرفی کثرفتاری در آموزش عالی، اعتماد عمومی در یکی از مهم‌ترین نهادهای جامعه را تضعیف می‌کند (کریستنسن هیوز و ایتون، ۲۰۲۲).

تقریباً در تمام نظامهای آموزش عالی در سراسر جهان تقلب و کثرفتاری دانشگاهی یک نگرانی عمدۀ محسوب می‌شود (موگالا، ماسایتی و مویلا، ۲۰۲۲). در ایران نیز طی سال‌های اخیر، بهویژه در دهه گذشته، مشاهده شده است که مواردی از کثرفتاری در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی رو به افزایش بوده است (عبدی جعفری، حسن‌پور، وکیلی و جولائی، ۱۴۰۰). همان‌طور که کریستنسن هوجز و ایتون (۲۰۲۲) اظهار داشته است نباید این پدیده مخرب را نادیده گرفت و یا انکار کرد. زمان برای نادیده گرفتن یا کم‌ارزش شمردن کثرفتاری‌های اخلاقی اساتید، دانشجویان و کارکنان دانشگاه به عنوان "امر اتفاقی" تمام شده است؛ بلکه باید وجود کثرفتاری در محیط‌های دانشگاهی را پذیرفت و برای مدیریت آن طرح و برنامه داشت. از همین رو، در وهله اول برای مقابله با کثرفتاری دانشگاهی و پیشگیری از آن، پیش از هر چیز، شناخت دقیق و علمی نشانگرهای مختلف این پدیده ضرورت دارد. بدون شناخت دقیق نشانگرها و درجه اهمیت آنها نمی‌توان انتظار داشت که اقدامات پیشگیری و یا اصلاحی بتوانند مؤثر واقع شوند. از طرف دیگر، اهمیت بالای نظام آموزش عالی در جامعه، تأثیرگذاری قابل تأمل آن بر ابعاد مختلف اجتماع و جایگاه ویژه‌ی آن در پرورش سرمایه‌های انسانی شایسته و موردنیاز جامعه، ضرورت بررسی این موضوع را در آموزش عالی بیشتر بر جسته می‌سازد. از همه مهم‌تر، مفاهیمی چون کثرفتاری دانشگاهی، مفاهیمی فرهنگ محور، مکان محور و زمان محور هستند (Denisova-Ashmit, ۲۰۱۸)؛ و در ادوار، مناطق و کشورهای مختلف، دارای الگوهای متفاوت است؛ بنابراین، با توجه به منحصر به‌فرد بودن بافت و سیستم آموزش عالی ایران و عوامل مختلفی که بر آن تأثیر می‌گذارند، لازم است نشانگرهای کثرفتاری در این سیستم به‌طور جامع و دقیق مورد پژوهش قرار گیرند.

با وصفی که رفت، مسئله اصلی این پژوهش شناسایی و تحلیل نشانگرهای کثرفتاری در آموزش عالی ایران است چراکه به عنوان قدم اول در مسیر پیشگیری و اصلاح این پدیده مخرب ضروری است نشانگرهای آن را به صورت دقیق شناخت تا در مورد آنها بتوان به مسئولین ذی‌ربط، اساتید و دانشجویان آگاهی داد، راهکارهای مناسبی را برای پیشگیری و مقابله با آن برنامه‌ریزی کرد و درنهایت در فرایندهای ارزیابی و اعتبارسنجی آنها را لحاظ نمود.

مبانی نظری و تجربی پژوهش

دانشگاه‌ها، همانند اکثر نهادهای تحت‌فشار رشد عملکرد قرار دارند. رقابت برای استخدام دائمی، تأمین منابع مالی برای تحقیقات، انتشار در مجلات برتر، استخدام در دانشگاه‌های برجسته و شهرت در جامعه علمی، عوامل اصلی موفقیت فردی یا سازمانی برای افراد هستند

-
1. Wallace, M., & Resch
 - 2 .Jones, Leask, Brandenburg & de Wit
 3. Unya, Adanna & Okorie
 4. Christensen Hughes & Eaton
 5. Mugala, Masaiti & Mwila
 6. Denisova-Schmidt

(مارتبین^۱، ۲۰۱۶). با این حال، تمکن بیش از حد بر انتشار در مجلات برتر و شمارش ارجاعات کارهای پژوهشی افراد ممکن است انگیزه‌های نامطلوبی را در جهت کژرفتاری دانشگاهی ایجاد کند (بوتر^۲، ۲۰۱۵). تعریفی که شفافیت بین‌الملل از کژرفتاری ارائه کرده است بدین صورت است: سوءاستفاده از قدرت سپرده‌شده برای به دست آوردن سود شخصی؛ این تعریف به طور وسیع در میان محققان، سیاست‌گذاران و متخصصان مورد استفاده قرار می‌گیرد. در آموزش عالی کژرفتاری به معنای نبود صداقت علمی است (دنسووا-اشمیت، ۲۰۱۸)؛ که این صداقت علمی خود معنای گسترهای دارد و وجهه زیادی را در بر می‌گیرد که مستقیم و غیرمستقیم با امور علمی در ارتباط هستند. همچنین تعریف کژرفتاری در آموزش عالی می‌تواند برقراری نظام روابط غیررسمی برای تنظیم دسترسی غیرمجاز به دارایی‌های مادی و غیرمادی از طریق سوءاستفاده از مراکز عمومی یا اعتماد سازمانی باشد (اوسبیان^۳، ۲۰۱۲). وايت و آلن^۴ (۲۰۱۳) بر این باورند که توافق به تعریف قابل قبول همگان از کژرفتاری تقریباً امکان‌پذیر نیست و تعریف کژرفتاری آنقدر گستره مطرح شده است که شامل طیف‌ها و گسترهای متعددی است و نمی‌توان آن را به مواد خاص و محدودی محدود کرد. به عبارت روشن‌تر، بحث درباره کژرفتاری به بافت مسئله و حتی محیط بستگی دارد.

بررسی علل کژرفتاری در آموزش عالی می‌تواند به شناخت بهتر این پدیده و ارائه راهکارهای مؤثر برای مقابله با آن کمک کند. جورجنسن و بوزن^۵ (۲۰۰۷) به عامل ساختاری به عنوان یکی از مهم‌ترین علل شکل‌گیری کژرفتاری در دانشگاه‌ها اشاره می‌کنند. رز-آکمن و پالیفکا^۶ (۲۰۱۶) علاوه بر عوامل ساختاری، عوامل فردی را دارای نقش مهمی در کژرفتاری در آموزش عالی معرفی می‌کنند. بوتر^۷ (۲۰۱۵) علل این پدیده مخرب را این‌گونه بیان می‌کند که فشارهای رو به افزایش در محیط دانشگاه برای بهبود موقیت فردی و دانشگاهی، باعث ایجاد انگیزه‌های نادرست شده است که به بازی‌های سیستمی و تجاوز از حدود رفتار مناسب در تحقیقات تشویق می‌کنند. حسینی هاشم زاده (۱۳۹۸) تأثیرپذیری آموزش عالی از سایر زیر نظام‌های جامعه، مسائل سیاسی، غلبه فرهنگ مدرن‌گرایی بر داشش، تجربه و تخصص، غلبه تفکر کمی گرایی بر کیفیت‌گرایی، تجاری شدن آموزش عالی، کاهش توان اقتصادی دانشگاه‌ها، ضعف شایسته‌سالاری بهویشه در جذب اعضاء هیئت‌علمی، قوانین جذب و ارتقاء اعضای هیئت‌علمی، تفاسیر غلط از استناد بالادستی، بیکاری فارغ‌التحصیلان را از علل کژرفتاری می‌داند.

کژرفتاری دانشگاهی پیامدهای جدی و گسترهای همچون ضربه به نظام ارزش‌های آموزش عالی، تخریب اعتماد عمومی، افت اعتبار علمی، ضربه به شایسته‌سالاری، کاهش نوآوری و پیشرفت علمی، کاهش کیفیت آموزش و پژوهش، تضعیف اعتبار علمی و بین‌المللی، افزایش هزینه‌ها، بروز مشکلات اخلاقی برای جامعه علمی و آموزش عالی به همراه دارد (اوسبیان، ۲۰۰۹؛ حسینی هاشمی زاده، ۱۳۹۸؛ مک-کیب، باترفیلد و تروینو^۸، ۲۰۱۲؛ اورکوداشویلی^۹، ۲۰۰۹؛ فنوکتیستوا^{۱۰}، ۲۰۱۴؛ فورسووا و سیمونز^{۱۱}، ۲۰۱۴؛ بوئز به نقل از پانتر^{۱۲}، ۲۰۲۰؛ شوفر، رامیرز و مایر^{۱۳}، ۲۰۲۱؛ بوتمالای^{۱۴}، ۲۰۲۲)؛ بنابراین این پدیده نیازمند توجه جدی و اقدامات مؤثر برای پیشگیری از کژرفتاری دانشگاهی و تقویت اخلاق در آموزش عالی است.

پیشینه پژوهش

-
۱. Martin
 ۲. Bouter
 ۳. Osipian
 ۴. Waite & Allen
 ۵. Jorgensen, & Bozeman
 ۶. Rose-Ackerman, & Palifka
 ۷. Bouter
 ۸. McCabe, Butterfield & Trevino
 ۹. Orkodashvili
 ۱۰. Feoktistova
 ۱۱. Fursova,& Simons
 ۱۲. Parnther
 ۱۳. Schofer, Ramirez& Meyer
 ۱۴. Butmalai

در سال‌های اخیر پژوهش‌های خارجی و داخلی قابل توجهی در زمینه کثرفتاری‌های دانشگاهی صورت گرفته است که عموماً علل کثرفتاری، عوامل مؤثر بر آن و پیامدهای آن را مورد مطالعه و واکاوی قرار داده‌اند. برای نمونه در میان پژوهشگران خارجی، گلدن، مازوتا و زیتلبار^۱ (۲۰۲۳) در پژوهش خود به این نتایج دست یافته‌اند که تحقیقات علمی ممکن است به دلیل فشار بالا، انگیزه‌های تخلف را ایجاد کند و شفافیت را در پاسخ به تخلفات کاهش دهد. راثو^۲ و همکاران (۲۰۲۲) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که تأثیر همتا و فرهنگ عامل مهمی در شکل‌گیری بی‌صداقی تحصیلی است. در پژوهشی دیگر بوتمالی (۲۰۲۲) پیامدهای فساد برای سیستم‌های آموزش عالی را مورد مطالعه قرار داده و اظهار داشتند فساد مانع از انجام یکی از مأموریت‌های اساسی آموزش عالی، یعنی پرورش شهروندان با آگاهی کامل از حقوق و وظایف خود می‌شود. نتایج پژوهش پاتر (۲۰۲۰) نیز حاکی از آن است که اکثر دانشجویان تخلفات علمی مرتکب شده‌اند یا شاهد تخلفات علمی بوده‌اند. علاوه بر این، نتایج پژوهش‌های کایالی^۳ (۲۰۲۲)، گلیندینگ، اوریم و کینگ^۴ (۲۰۱۹) و فنوکنیستوا (۲۰۱۴) به ترتیب رتبه‌بندی دانشگاه‌ها، سیاست‌ها و اقدامات تضمین کیفیت و تدبیر دولت را به عنوان عوامل و راهبردهای مهم جهت مقابله با مدرک و فساد در آموزش عالی مطرح کردند. به طور مشابه اورکوداشویلی (۲۰۰۹)، در پژوهش خود آزمون ورودی ملی یکپارچه، سیستم جدید اعتبارسنجی مؤسسات آموزش عالی و بازسازی کادر آموزش عالی را به عنوان سه مداخله برای مبارزه با فساد در آموزش عالی جورجیا معرفی کرده است.

بررسی پژوهش‌های داخلی نیز نشان می‌دهد که در ارتباط با کثرفتاری‌های دانشگاهی پیشینه قابل توجهی وجود دارد که به طور انحصاری بر شناسایی علل کثرفتاری دانشگاهی و آسیب‌شناسی آن تمرکز دارد. برای مثال مولوی و مرادرضايی (۱۴۰۱) و رمضانی و ساعدي (۱۳۹۹) عوامل مؤثر بر برونسپاری پایان‌نامه‌ها در بین دانشجویان را مورد مطالعه و واکاوی قرار داده‌اند. محمدیان شریف و همکاران (۱۳۹۹)، قائدی و همکاران (۱۳۹۷)، زمانی و همکاران (۱۳۹۲) و اJacqui و همکاران (۱۳۹۰) نیز در پژوهش‌های خود به شناسایی علل و زمینه‌های انواع کثرفتاری دانشگاهی و آسیب‌شناسی آن‌ها در آموزش عالی پرداخته‌اند.

پیشینه پژوهش حاکی از آن است که بررسی و مطالعه کثرفتاری به‌طورکلی و به‌طور خاص در زمینه‌ی علل، عوامل مؤثر و پیامدهای آن در محیط‌های دانشگاهی همواره مورد توجه پژوهشگران داخلی و خارجی بوده است. با این حال نشانگرهای کثرفتاری دانشگاهی در محیط‌های آموزش عالی کمتر مورد توجه پژوهشگران بوده است. از همین رو، از طرفی می‌توان به لحاظ موضوعی به جنبه بداعت و نوآوری این پژوهش اشاره کرد و از سوی دیگر روش و رویکرد پژوهش حاضر را به عنوان وجه متمایز‌کننده آن با سایر پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه مطرح نمود. بر اساس بررسی پژوهشگران علیرغم اینکه پژوهش‌های متعددی در کشور به‌طورکلی در زمینه کثرفتاری دانشگاهی انجام شده، اما پژوهشی که از جنبه روش‌شناسی با تحلیل ساختاری-تفسیری این موضوع را مورد بررسی و تحلیل قرار داده باشد و پس از شناسایی نشانگرها به صورت خاص در حوزه‌ی دانشگاهی، به اولویت‌بندی و بررسی نوع ارتباط آن‌ها با یکدیگر پرداخته باشد، یافت نشد.

روش‌شناسی

با توجه به هدف پژوهش و روش گردآوری داده‌ها، پژوهش حاضر یک تحقیق آمیخته- متوالی اکتشافی است که داده‌های آن طی دو مرحله (کیفی، کمی) جمع‌آوری شده است. در مرحله اول (کیفی) گردآوری اطلاعات از دو روش مصاحبه بدون ساختار با صاحب‌نظران و تحلیل سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های صاحب‌نظران و متقدان آموزش عالی ایران در رسانه‌های مختلف طی دو گام بهره گرفته شد. در گام اول با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند- گلوله برفی و معیار «اشباع نظری» با ۱۷ نفر از اساتید و خبرگان دانشگاهی و اعضای هیئت‌علمی شاغل در مؤسسات پژوهشی زیر نظر وزارت علوم ایران مصاحبه بدون ساختار انجام گرفت. مصاحبه‌ها بین ۲۵ تا ۷۵ دقیقه

-
1. Golden, Mazzotta & Zittel-Barr
 2. Zhao
 3. Kayyali
 4. Glendinning, Orim & King

به طول انجامید. پر و تکل مصاحبه نیز شامل معرفی پژوهشگران، اهداف پژوهش و یک پرسش کلی دو بخشی بود: به نظر شما آیا در محیط‌های دانشگاهی ایران و در میان دانشگاهیان ایرانی کثرفتاری‌های دانشگاهی مشهود است؟ اگر نظر شما مثبت است به نظر شما نشانگرهای کثرفتاری‌های دانشگاهی در آموزش عالی ایران کدام اند؟ در هنگام انجام مصاحبه‌ها به شرکت‌کنندگان در خصوص محرمانه بودن اطلاعات اطمینان داده شد و پس از کسب اجازه از مصاحبه‌شوندگان، مصاحبه‌ها ضبط و سپس به منظور تجزیه و تحلیل مکتوب گردید. بر حسب تخصص از میان مشارکت‌کنندگان ۳۵٪ متخصص آموزش عالی، ۲۹٪ متخصص جامعه‌شناسی، ۱۸٪ علوم تربیتی، ۱۲٪ مدیریت و ۶٪ حقوق بودند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها صورت گرفته است به این شکل که بعد از هر مصاحبه متن آن مکتوب می‌شود و پس از اتمام تجزیه و تحلیل متن هر مصاحبه، مصاحبه بعدی انجام می‌شود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون^۱ بهره گرفته شده است. با توجه به تنوع روش‌های به کار رفته در تحلیل مضمون و تنوع دیدگاه صاحب‌نظران، عنوانین و طبقه‌بندی‌های متفاوتی برای مضماین وجود دارد. در پژوهش حاضر، تحلیل مضماین بر اساس دیدگاه آتراید- استرلینگ^۲ (۲۰۰۱) در سه سطح مضمون‌های پایه^۳ (کدها و نکات کلیدی موجود در متن)، مضمون‌های سازمان دهنده^۴ (مفهوم‌های بدست آمده از ترکیب و تلخیص مضمون‌های پایه) و مضمون‌های فرآگیر^۵ (مضمون‌های عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل) صورت گرفت. به منظور حصول اطمینان از قابلیت اطمینان داده‌های پژوهش از روش مطالعه مکرر، مقایسه داده‌ها، خلاصه‌سازی و دسته‌بندی اطلاعات بدون اعمال تغییرات در داده‌ها، استفاده گردید.

در گام دوم به منظور غنا بخشیدن به یافته‌های پژوهش ۱۲ سخنرانی و یا مصاحبه صاحب‌نظران و متقدان آموزش عالی ایران در رسانه‌های مختلف به صورت هدفمند انتخاب و همانند مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. کلیه فایل سخنرانی‌ها به‌جز سه مورد به صورت فایل صوتی یا صوتی- تصویری بودند؛ که همانند بخش قبل به منظور تحلیل مکتوب شدند. انتخاب سخنرانی‌ها به این دلیل بود که صاحب‌نظران مدنظر در این بخش توسط مشارکت‌کنندگان در بخش مصاحبه‌ها به عنوان صاحب‌نظر کلیدی به مصاحبه‌کننده معرفی شدند ولی یا امکان مصاحبه با آن‌ها فراهم نشد یا پس از مراجعه، پژوهشگران را به فایل سخنرانی خود ارجاع دادند. با این حال تحلیل سخنرانی صاحب‌نظران دو حسن داشت یکی اینکه اشباع نظری در مرحله مصاحبه‌ها را تأیید نمود چراکه پس از تحلیل متن سخنرانی‌ها تنها ۶ مضمون پایه به مضماین استخراج شده در مرحله افزوده شد در سایر موارد نظر صاحب‌نظران هم راستا با نظر مشارکت‌کنندگان بخش از پژوهش بر قابلیت اطمینان داده‌های پژوهش در بخش مصاحبه‌ها افروزد. در جدول (۱) اطلاعات مربوط به سخنرانی‌های موربد بررسی در گام دوم مرحله کیفی ارائه شده است. اگرچه صاحب‌نظران گام دوم افراد شناخته شده‌ای هستند. با این حال، به منظور اختصارگویی در بخش یافته‌ها همانند مصاحبه‌ها برای هر کدام کد اختصاصی تعیین شده است.

جدول (۱): سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های صاحب‌نظران

ردیف	تخصص	موضوع	مکان سخنرانی/ رسانه	سال	کد اختصاصی
۱	استاد- ادبیات و زبان فارسی	بحث درباره روند انحطاط اسلامی و وضعیت آموزش عالی در کشور	برنامه تلویزیونی شوکران	۱۳۹۷	(۱۸) (کد)
۲	استاد- فیزیک	نقد وضعیت موجود دانشگاه‌های کشور	برنامه تلویزیونی شوکران	۱۳۹۸	(۱۹) (کد)

1. Thematic Analysis
- 2 .Attride-Stirling
3. Basic
4. Organizing
5. Global

(۲۰) کد	۱۳۹۶	دانشگاه صنعتی شریف	چرا ارزش‌ها در محیط‌های علمی ما تضعیف شده‌اند	استاد- فیزیک	۳
(۲۱) کد	۱۳۹۶	https://tabnakbato.ir/fa/news/100739	کوچ علم از دانشگاه	دانشیار-علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۴
(۲۲) کد	۱۳۹۸	همایش سازمان‌دهی آموزش عالی انجمن آموزش عالی ایران	درآمدی انتقادی بر انبوه‌سازی دانشگاهی	استادیار- مطالعات آموزشی	۵
(۲۳) کد	۱۳۹۸	مجله تصویری علوم انسانی	ایده نهاد علم درباره استقلال دانشگاه در ایران	استادیار- مطالعات آموزشی	۶
(۲۴) کد	۱۳۹۸	همایش مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی	مفهوم پادرهوابی و دانشگاه	استادیار-جامعه‌شناسی	۷
(۲۵) کد	۱۳۹۸	نشست وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	معرفی و نقده کتاب فساد دانشگاهی نوشته داود حسینی هاشم زاده	پژوهشگر حوزه مطالعات سلامت سازمانی و مقابله با فساد	۸
(۲۶) کد	۱۳۹۲	نخستین کرسی نقده سیاست دولت تحت عنوان «نقده اجتماعی برنامه‌های آموزش عالی» / انجمن جامعه‌شناسی ایران	دانشگاه به مثابه بازار	استادیار-جامعه‌شناسی	۹
(۲۷) کد	۱۳۹۷	نشست تخصصی نقش مطبوعات در پیشبرد دانش ایران- کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران	نقده مقالات علمی -پژوهشی	استادیار- فلسفه و تاریخ علم-عضو فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۱۰
(۲۸) کد	۱۳۹۸	دانشگاه تهران	واکاوی فساد دانشگاهی در آموزش عالی	استادیار-علوم تربیتی	۱۱
(۲۹) کد	۱۳۹۸	مجله تصویری علوم انسانی زاویه	شکاف بین نهاد علم و نهاد سیاست	استاد-مهندسی صنایع	۱۲

در مرحله دوم (کمی) جهت تعیین ارتباط بین نشانگرهای مستخرج از مرحله کیفی و دستیابی به الگوی ساختاری تفسیری آن از روش مدل‌سازی ساختاری- تفسیری^۱ (ISM) استفاده شد. این روش برای شناسایی و تعیین روابط بین اجزای مختلف یک پدیده، به کار می‌رود که نخستین بار وارفیلد^۲ (۱۹۷۴) آن را مطرح کرد. به طور دقیق، از این جهت که در این روش ساختاری کلی از مجموعه‌ای از روابط، از بین عوامل مختلف استخراج می‌شود، به آن ساختاری و از آنچاکه مدل‌سازی متنکی بر قضاوت گروهی است و تعیین روابط و سطح‌بندی بین متغیرها بر اساس قضاوت خبرگان صورت می‌گیرد، تفسیری است. درنهایت یک روش مدل‌سازی است زیرا روابط خاص شناسایی شده بین عوامل و نیز ساختار کلی از روابط و نحوه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متغیرها عرضه می‌شود (آلینی، دولمین و مینینو، ۲۰۱۲). به طور کلی ISM طی ۳ گام به شرح زیر انجام می‌شود:

۱. شناسایی متغیرهای مرتبط با مسئله

۲. تعیین روابط مفهومی بین ابعاد و شاخص‌های مدل

۳-۱: تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری (SSIM)^۳

۳-۲: ترسیم ماتریس دستیابی (RM)^۴

-
1. interpretive structural modelling (ISM)
 2. Warfield
 3. Aloini, Dulmin & Mininno
 4. structural self-interaction matrix (SSIM)

۳-۲: تعیین روابط و سطح‌بندی ابعاد

۴-۲: ترسیم الگوی ساختاری تفسیری و شبکه تعاملات ابعاد

۳-۳: تجزیه و تحلیل نفوذ و وابستگی ابعاد

از آنجاکه رویکرد ISM متکی بر قضاوت خبرگان است، در مرحله کمی به منظور گردآوری داده‌ها از گروه کانونی متشكل از ۸ نفر از اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های کشور که در بخش کیفی نیز مشارکت داشتند، بهره گرفته شد. ابزار پژوهش پرسشنامه ISM مستخرج از بخش کیفی بود. روایی محتوايی پرسشنامه تدوین شده با بهره‌گیری از روش لاوشه (۱۹۷۵) تأیید گردید (به منظور اجتناب از تکرار، نتایج مربوط به روایی در بخش یافته‌ها گزارش شده است). پس از اطمینان از روایی پرسشنامه طراحی شده، پرسشنامه متناسب با روش ISM و به شکل ماتریس مرتب تنظیم و در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار داده شد. درنهایت داده‌های گردآوری شده در بخش کمی با نرم‌افزار ISM نسخه ۱,۳ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در این بخش بر اساس مراحل انجام پژوهش و روش ISM یافته‌های پژوهش گزارش شده است.

گام اول) شناسایی نشانگرهای کثرفتاری‌های دانشگاهی

روش ISM با شناسایی متغیرهایی و ابعاد مسئله یا موضوع مورد مطالعه شروع می‌شود. این متغیرها و ابعاد به روش‌های مختلف نظریه مطالعه ادبیات موضوعی، مصاحبه و دریافت نظرات خبرگان و پرسشنامه به دست می‌آید. همان‌طور که پیش‌تر بیان شد، در پژوهش حاضر جهت شناسایی نشانگرهای کثرفتاری‌های دانشگاهی از مصاحبه بدون ساختار و تحلیل سخنرانی‌های صاحب‌نظران و خبرگان دانشگاهی بهره گرفته شد. پس از بررسی و تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده و سخنرانی‌ها، مضامین مربوط به کثرفتاری‌های دانشگاهی استخراج گردید. همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، نتایج حاصل از تحلیل داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها در قالب ۱ مضمون اصلی و ۹ مضمون فرعی سازماندهی شدند.

جدول ۲، مضامین فرعی و اصلی به دست آمده از مصاحبه‌های خبرگان دانشگاهی

نمونه از مصاحبه‌ها	کد مصاحبه‌شوندگان	مضامین فرعی	مضامون اصلی

<p>"یک مفهومی داریم تحت عنوان bully در آموزش عالی یعنی قلدری در آموزش عالی. شخص به خاطر اینکه دارد اهداف شخصی خاص خودش را دنبال می‌کند یک فضای مفهومی شکل می‌گیرد تحت عنوان قلدری یعنی استاد بیش از اندازه معمول به دانشجو زور می‌گوید یا سیستم به‌طورکلی به دانشجو و یا خود استاید زور می‌گوید. در نظام آموزش عالی ما این مفهوم قلدری در دو سطح فردی و سازمانی مشاهده می‌شود یعنی دانشگاه برای پیشبرد اهداف خودش (که به نظر بنده اهداف کاذب هستند نه اصیل چون ارتقاء رتبه رنکینگ و رشد کمی تعداد مقالات و پژوهش‌ها و دانشجویان اهداف و رسالت اصلی نهاد دانشگاه نیستند) به اعضای هیئت‌علمی زور می‌گوید که برای اینکه جذب کنم یا ارتقاء مرتبه پیدا کنی باید حتماً تعداد زیادی مقاله و کتاب داشته باشی پس این می‌شود قلدری سازمانی، از طرفی خود استاید برای اینکه بتوانند رزومه سازی کنند تا بتوانند ارتقاء مرتبه پیدا کنند دانشجویان را مجبور به نوشتن مقاله و کتاب می‌کنند." (کد ۴)</p>	۲۸-۲۷-۲۶-۲۵-۲۴-۲۳-۲۲-۲۱-۲۰-۱۹-۱۸-۱۷-۱۶-۱۵-۱۴-۱۳-۱۲-۱۱-۱۰-۹-۸-۷-۶-۵-۴	قلدری در آموزش عالی کژنواری های دانشگاهی
<p>" یکی از دوستان یک چهره سرشناسی را نام برد که تعداد مقالاتی را که چاپ کرده را اگر بر زندگی علمی‌اش تقسیم کنیم تقریباً هرچند ساعت که نه حتی هرچند دقیقه یک مقاله نوشته! خب این نشان می‌دهد نه مقاله مهم هست نه خودش می‌نویسد و این گاهی حتی بهره‌کشی از دانشجویان و سوار رو دوش دانشجو شدن است" (کد ۷).</p> <p>" گاهی برخی از استاید برای ارتقای خودشان دانشجو را موظف می‌کنند برای اینکه نمره بگیری برای اینکه پاس بشوی برای اینکه پایان نامت را دفاع کنی یا غیر باید مقاله بدی و اسم من در آن باشد بهنوعی در بسیاری از مواقع دانشجویان مورد سوءاستفاده و بهره‌کشی نا استادان قرار می‌گیرند " (کد ۱۱).</p>	۲۸-۲۷-۲۶-۲۵-۲۴-۲۳-۲۲-۲۱-۲۰-۱۹-۱۸-۱۷-۱۶-۱۵-۱۴-۱۳-۱۲-۱۱-۱۰-۹-۸-۷-۶-۵-۴	استثمار و برده‌داری علمی

<p>" یکی از نشانگرهای فساد دانشگاهی شاید کمتر به آن توجه می‌شود ولی وجود دارد بحث نوچه گرایی و ایجاد نوچه‌ها است. سیستم افراد و پژوهشگران و کنشگران دانشگاهی را سوق می‌دهد به سمت ایجاد یک گروه غیررسمی از نوچه‌ها که این‌ها ممکن است از اعضای هیئت‌علمی جوانتر و دانشجویان تحصیلات تكمیلی باشند به خاطر اینکه یک فضای حاکمیتی برای توسعه کار خودش، قدرت خودش ایجاد کند. چون مناسک گرایی و دلستگی شدید به وسائل نیازمند نیرو، قدرت و فضاست و این فضا که خیلی از اعضای هیئت‌علمی و کنشگران دانشگاهی سعی می‌کنند یک فضای قدرت ایجاد کنند با استفاده از سیستم‌هایی مانند نوچه گرایی که تیم سازی محترمانه‌تر آن است " (کد ۴).</p>	۱-۲-۳-۴-۵	تیم سازی منفی
<p>" برخی مجلات ما باندباری و رفیق‌بازی شده‌اند. کم نیستند مجلاتی که با یک تماس مقاله چاپ می‌کنند ... اولویت چاپ را نه عنوان پژوهش و نه محتوای پژوهش تعیین نمی‌کند بلکه دوست و آشنا بودن نویسنده‌گان تعیین می‌کنند. مگر تعریف فساد غیرازایین است " (کد ۱۳).</p> <p>در داوری مقالات نیز باید اصول اخلاقی رعایت شود و واقعاً مقالات بدون اسامی نویسنده‌گان برای داوری فرستاده شوند. باید این داوری‌های خالصانه باشد از روی حب و بعض نباشد پارتی‌بازی نباشد آن در بعضی دانشگاه‌پارتی‌بازی و رفاقت بازی حاکم است " (کد ۱۹).</p>	۱-۲-۳-۴-۵	پارتی‌بازی و رفیق‌بازی
<p>" ما فرم‌ها را رعایت می‌کنیم. ما دردی می‌کنیم سرقت می‌کنیم به کارها آب می‌بنديم که ارتقا بگيريم و استاد تمام بشويم " (کد ۱۰).</p>	۱-۲-۳-۴-۵	تقلب و سرقت علمی
<p>" شما به هر کدام از کنشگران آموزش عالی بپرسید با شنیدن نام خیابان انقلاب تهران چه چیزی در ذهن شما تداعی می‌شود بدون استشنا یکی از مواردی که بیان می‌کنند فروش پایان‌نامه، مقاله علمی پژوهشی، آی اس آی و کیو وان، نوشتن کتاب و از این قبیل موارد است. بدون شک تا زمانی که مقاضی برای عرضه کالایی وجود نداشته باشد توزیع‌کننده و فروشنده‌ای هم نخواهد بود. قاعده‌تاً مشتریان و مقاضیان پایان‌نامه، مقاله و کتاب پولی خود دانشگاهیان هستند و اینکه چرا باید تقاضا و بازاری برای چنین کالاهایی شکل بگیرد به ساختار و آیین‌نامه‌های نظام آموزش عالی ما برمی‌گردد " (کد ۲).</p>	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	شکل گیری بیتگاه‌های فروش تولیدات علمی (پایان‌نامه، مقاله، کتاب)
<p>" چون استاد می‌خواهد دانشیار و استاد تمام شوند و پوزیشن‌های مادی و منزلي‌تی آن موقعیت را بگیرند از هر وسیله‌ای استفاده می‌کنند... پول می‌دهند برایشان کتاب می‌نویسند. آی اس آی نویسی از کجا دارد می‌آید چون ابزاری است برای دانشیاری و استاد تمامی " (کد ۱۰).</p>	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	

<p>" دکتر فرستخواه در جایی اظهار داشته است که افرادی که در کنکور شرکت می‌کنند به دنبال پرستیز هستند و نه فقط گرفتن مدرک و افراد به دانشگاه می‌آیند تا منزلت، پرستیز اجتماعی، هویت و راهی برای مشارکت و تحرك اجتماعی بیابند که با این مخالف هستم شاید بنوان گفت چنین دانشگاه‌هایی باعث شکل‌گیری هویت کاذب در افراد خواهد شد چراکه اکثر دانشجویان دکتری بعد فارغ‌التحصیلی صرفاً لفظ دکتر را به یدک می‌کشند و در بسیاری از موارد مشغول نوشتن پایان‌نامه هستند " (کد ۳).</p>	۲۴-۵-۱-۱-۲-۴	هویت‌یابی کاذب	
<p>" من فرضیه‌ام این است که ما در طول تحصیل دانشگاهی دانشجویانمان را به شکل فاسد تربیت می‌کنیم یعنی اگر ما دانشجویانی که سال اول وارد دانشگاه شدند و دانشجویان سال آخر را سنجش کنیم فرضیه من می‌گوید که در سال چهارم دانشجو آگوش بازتری نسبت به فساد دارد و تطبیقش با ساختارهای جاری فاسد در مملکت بیشتر است یعنی ما دانشجویانمان را به شکلی تربیت کردیم آگوش بازی نسبت به فساد داشته باشند به راحتی به فساد به خواهند گفت وقتی که شاهد این هستند که استاد که درواقع باید وظیفه انسیابی و معلمی تربیت را به عهده بگیرد کارش شده استمار و بار کشی از دانشجو که برای من مقاله بنویس برای من کتاب بنویس برای من به شکل‌های مختلف خدمت ارائه کن و من در ازای آن به تو نمره می‌دهم " (کد ۲۵).</p>	۲۵	جامعه‌پذیری fasad	

نتایج حاصل از جدول ۲ نشان می‌دهد که نشانگرهای شناسایی شده برای کژرفتاری‌های دانشگاهی توسط مصاحبه‌شوندگان و خبرگان حداقل ۱ بار و حداقل ۱۰ بار مورد اشاره و تأکید قرار گرفته‌اند.

گام دوم) تعیین روابط مفهومی بین نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی

قبل از تعیین رابطه مفهومی بین نشانگرهای شناسایی شده ابتدا به منظور اطمینان از تناسب محتوایی نشانگرها با کژرفتاری دانشگاهی و سنجش روایی محتوایی از مشارکت‌کنندگان خواسته شد تا بر اساس طیف لیکرت ۳ گزینه‌ای (نشانگر ضروری است، نشانگر مفید است ولی ضروری نیست، نشانگر ضرورتی ندارد) میزان ضرورت هر کدام از نشانگرها شناسایی شده را مشخص نمایند. با توجه به اینکه تعداد متخصصان مشارکت‌کننده در بخش کمی ۸ نفر بود از این رو حداقل CVR مورد قبول برای هر نشانگر ۰/۷۵۰ است (آیر و اسکالی، ۲۰۱۴). بدین ترتیب روایی محتوایی ۹ نشانگر شناسایی شده به شرح جدول ۳، تائید شد.

جدول ۳، روایی محتوایی (CVR) نشانگرهای شناسایی شده

CVR	نشانگرها
۱/۰۰	نشانگر ۱: مدرک فروشی
۱/۰۰	نشانگر ۲: قدری در آموزش عالی
۰/۷۵۰	نشانگر ۳: استمار و برده‌داری علمی
۱/۰۰	نشانگر ۴: تیم سازی منفی
۰/۷۵۰	نشانگر ۵: پارتی‌بازی و رفیق‌بازی
۱/۰۰	نشانگر ۶: تقلب و سرقت علمی
۱/۰۰	نشانگر ۷: شکل‌گیری بنگاه‌های فروش تولیدات علمی (پایان‌نامه، مقاله، کتاب)

۱/۰۰	نشانگر ۸: هویت‌یابی کاذب
۱/۰۰	نشانگر ۹: جامعه‌پذیری فاسد

پس از اطمینان از روایی محتوای و تناسب نشانگرها شناسایی شده، پرسشنامه‌ای متشکل از یک ماتریس 9×9 طراحی و در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا نوع رابطه نشانگرها را مشخص کنند.

مرحله اول: تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری

ماتریس خود تعاملی ساختاری به منظور تعیین روابط علت- معلولی میان نشانگرها شناسایی شده ترسیم می‌شود. در این مرحله متغیرهای مستقله به صورت دوبعدی و زوجی با هم مقایسه شدند و پاسخ‌دهندگان با استفاده از نمادهای ۷ یا ۱ (متغیر A بر Zتأثیر دارد)، A- (متغیر Z بر Aتأثیر دارد)، X یا ۲ (رابطه دوسویه) و ۰ یا صفر (نبود رابطه) به تعیین روابط بین نشانگرها پرداختند. درنهایت برای تعیین توافق و وارد کردن داده‌ها به نرم‌افزار روی اکثریت گروه خبره یعنی تعداد $(N/2+1)$ ملاک تعیین روابط زوجی بین نشانگرها قرار گرفت (تقی زاده و ضیائی، ۱۳۹۲) و درنهایت ماتریس خودتعاملی بر اساس جدول ۴ به دست آمد.

جدول ۴، ماتریس خودتعاملی ساختاری نشانگرها کثرفتاری‌های دانشگاهی

نشانگرها	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
نشانگر ۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۱
نشانگر ۲	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۲	۱	
نشانگر ۳	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱		
نشانگر ۴	۱	۰	۲	۱	۲	۱			
نشانگر ۵	۱	۰	۲	۱	۱				
نشانگر ۶	۱	۱	-۱	۱					
نشانگر ۷	۱	۱	۱						
نشانگر ۸	-۱	۱							
نشانگر ۹	۱								

مرحله دوم: ماتریس دستیابی یا دریافتی

ماتریس دریافتی از تبدیل ماتریس خودتعاملی ساختاری به یک ماتریس دو ارزشی صفر و یک حاصل می‌گردد. برای استخراج ماتریس دریافتی اولیه، ابتدا در هر سطر ماتریس، عدد یک جایگزین اعداد ۱ و ۲ و عدد صفر جایگزین اعداد -۱ و ۰ در ماتریس خودتعاملی می‌شود. طبق توضیحات فوق، ماتریس دریافتی اولیه برای ماتریس خودتعاملی ساختاری مرحله قبل به صورت جدول ۵ محاسبه شده است.

جدول ۵، ماتریس دریافتی اولیه نشانگرها کثرفتاری‌های دانشگاهی

نشانگرها	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
نشانگر ۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۱
نشانگر ۲	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰
نشانگر ۳	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰
نشانگر ۴	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰

۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۵
۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۷
۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹

پس از تشکیل ماتریس دریافتی اولیه از اعمال روابط تعدی بین مؤلفه‌ها، ماتریس دسترسی نهایی به دست می‌آید. رابطه تعدی به صورتی است که اگر مؤلفه A منجر به مؤلفه B شود و مؤلفه B منجر به مؤلفه C گردد پس می‌توان نتیجه گرفت که A منجر به C می‌گردد؛ بنابراین باید روابط ثانویه کنترل شود. علاوه بر این در ماتریس دریافتی نهایی قدرت نفوذ و میزان وابستگی هر متغیر نیز نشان داده می‌شود. نتایج حاصل از محاسبه ماتریس دریافتی نهایی در جدول ۶ گزارش شده است.

جدول ۶، ماتریس دریافتی نهایی نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی

نیازمند	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	نیازمند
نیازمند ۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۱	۷
نیازمند ۲	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۸
نیازمند ۳	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۸
نیازمند ۴	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۶
نیازمند ۵	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۶
نیازمند ۶	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۳
نیازمند ۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۶
نیازمند ۸	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱
نیازمند ۹	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲
میزان وابستگی	۸	۹	۶	۷	۶	۶	۲	۲	۱	

مرحله سوم) تعیین روابط و سطح‌بندی نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی

تعیین روابط و سطح‌بندی نشانگرهای بر اساس استخراج مجموعه خروجی‌ها (تأثیرگذاری) و مجموعه ورودی‌ها (تأثیرپذیری) برای هر بعد از ماتریس محاسبه می‌شود. مجموعه خروجی‌ها شامل خود بعد و ابعادی است که از آن تأثیر می‌پذیرد. مجموعه ورودی‌ها شامل خود بعد و ابعاد است که بر آن تأثیر می‌گذارند. بر اساس اشتراک بین مجموعه‌های ورودی و خروجی هر یک از نشانگرهای سطح‌بندی می‌شود. به طوری که نشانگرهایی که اشتراک به دست آمده از آن‌ها با مجموعه دریافتی آن‌ها یکسان است، در سلسه‌مراتب ISM به عنوان متغیر سطح بالا و وابسته محاسبه می‌شوند. پس از شناسایی متغیر بالاترین سطح، آن متغیر از فهرست سایر متغیرها کنار گذاشته می‌شود. این تکرارها تا زمان تعیین سطح همه متغیرها ادامه پیدا می‌کند. نتایج حاصل از برآورد روابط و سطوح نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی در جدول ۷ گزارش شده است.

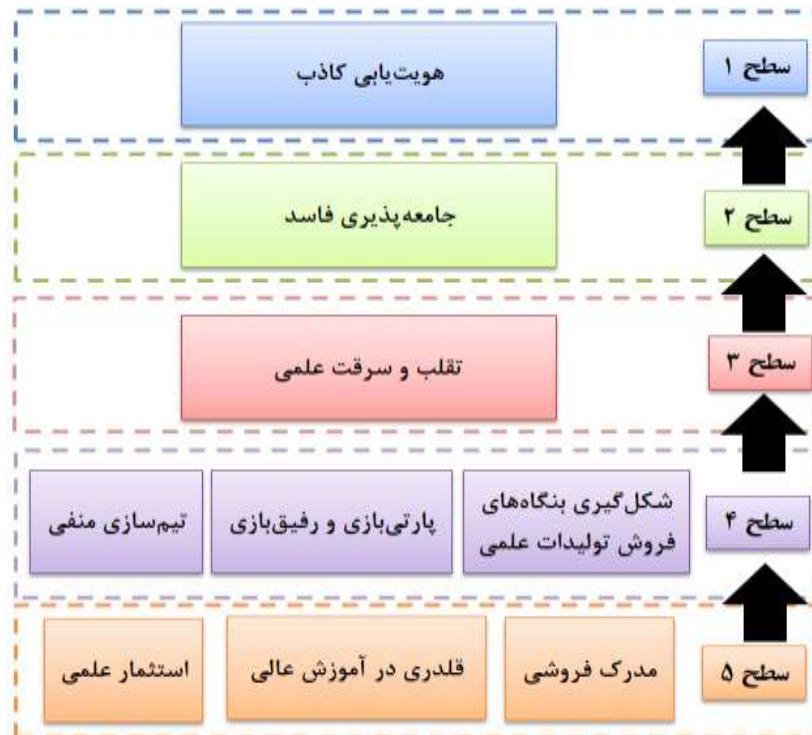
جدول ۷، تعیین سطوح در سلسه‌مراتب الگوسازی ساختاری تفسیری نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی

نشانگر	مجموعه خروجی (اثرگذاری)	سطرهای	ستون‌ها	اشتراک	سطح

نشانگر ۱	۹،۸،۷،۶،۵،۴،۱	۱	۱	سطح پنجم
نشانگر ۲	۹،۸،۷،۶،۵،۴،۳،۲	۳،۲	۳،۲	سطح پنجم
نشانگر ۳	۹،۸،۷،۶،۵،۴،۳،۲	۳،۲	۳،۲	سطح پنجم
نشانگر ۴	۹،۸،۷،۶،۵،۴	۷،۵،۴	۷،۵،۴،۳،۲،۱	سطح چهارم
نشانگر ۵	۹،۸،۷،۶،۵،۴	۷،۵،۴	۷،۵،۴،۳،۲،۱	سطح چهارم
نشانگر ۶	۹،۸،۷،۶	۷،۶	۷،۶،۵،۴،۳،۲،۱	سطح سوم
نشانگر ۷	۹،۸،۷،۶،۵،۴	۷،۵،۴	۷،۵،۴،۳،۲،۱	سطح چهارم
نشانگر ۸	۸	۸	۸،۷،۶،۵،۴،۳،۲،۱ ۹	سطح اول
نشانگر ۹	۹،۸	۹	۹،۷،۶،۵،۴،۳،۲،۱	سطح دوم

مرحله چهارم: ترسیم الگوی ساختاری تفسیری نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی

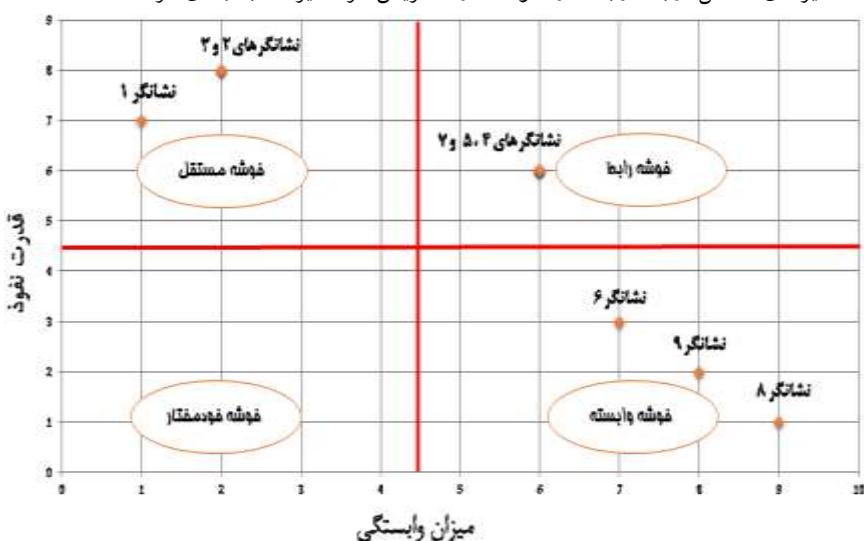
مدل نهایی به دست آمده در پژوهش حاضر از پنج سطح (شکل ۱) تشکیل شده است. سطح یک که تنها نشانگر «هویت‌یابی کاذب» در آن قرار گرفته است به عنوان تأثیرپذیرترین سطح و سطح پنج که سه نشانگر «مدرک فروشی»، «قلدری در آموزش عالی» و «استثمار علمی» در آن قرار گرفته به عنوان تأثیرگذارترین سطح است.

شکل ۱، مدل‌سازی ساختاری تفسیری نشانگرهای کژرفتاری‌های دانشگاهی

کام سوم) تجزیه و تحلیل قدرت نفوذ و میزان وابستگی (MICMAC)

این گام از تجزیه و تحلیل باهدف تعیین قدرت نفوذ و میزان وابستگی نشانگرهای شناسایی انجام شده است؛ چراکه پس از تعیین قدرت نفوذ یا اثرگذاری و میزان وابستگی یا اثربازی نشانگرها می‌توان تمامی نشانگرهای مؤثر بر کثرفتاری های دانشگاهی را در یکی از خوشه‌های چهارگانه (متغیرهای مستقل، رابط، وابسته و خودمختار) ماتریس اثر متغیرها طبقه‌بندی کرد.

شکل ۲، تجزیه و تحلیل قدرت نفوذ و وابستگی نشانگرهای کثرفتاری های دانشگاهی با روش MICMAC

همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، نشانگرهای «نشانگر ۱: مدرک فروشی»، «نشانگر ۲: قدرت نفوذ در آموزش عالی» و «نشانگر ۳: استشمار علمی» از نوع متغیرهای مستقل هستند با قدرت نفوذ (اثرگذاری) بالا و میزان وابستگی (اثربازی) کم هستند. نشانگرهای «نشانگر ۴: تیم سازی منفی»، «نشانگر ۵: پارتی‌بازی و رفیق‌بازی» و «نشانگر ۷: شکل‌گیری بنگاه‌های فروش تولیدات علمی» نیز از نوع متغیرهای رابط (پیوندی) هستند که از قدرت نفوذ و میزان وابستگی بالا برخوردارند. به عبارتی اثرگذاری و اثربازی این نشانگرها بسیار بالاست و هر تغییر کوچکی بر روی این متغیرها باعث تغییرات اساسی در کثرفتاری های دانشگاهی می‌شود. علاوه بر این، نشانگرهای «نشانگر ۶: تقلب و سرقت علمی»، «نشانگر ۸: جامعه‌پذیری فاسد» و «نشانگر ۹: هویت‌یابی کاذب» از نوع متغیرهای وابسته هستند. این متغیرها دارای قدرت نفوذ (اثرگذاری) کم و میزان وابستگی (اثربازی) شدید هستند. با توجه به شکل ۲، در میان نشانگرهای مستقل میزان نفوذ نشانگرها ۲ و ۳ و در میان نشانگرها ۵ و ۶ و نشانگر ۸ بیشتر است.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنچاکه آموزش و تربیت سرمایه انسانی مورد نیاز برای جامعه در همه‌ی زمینه‌ها و انجام پژوهش‌های بنیادین، مأموریت‌های مهم آموزش عالی محسوب می‌شوند، سلامت این نبض حیاتی کشور نقش اساسی و تعیین‌کننده در پیشرفت و توسعه کشور خواهد داشت. از همین رو در این پژوهش، به شناسایی و اولویت‌بندی نشانگرهای کثرفتاری دانشگاهی در آموزش عالی پرداخته شده است، چراکه اولین قلم در جهت پیش‌گیری این معضل، شناخت و آگاهی نسبت به نشانگرهای آن می‌باشد. در مرحله اول پژوهش، جهت شناسایی نشانگرهای کثرفتاری دانشگاهی از دو روش مصاحبه بدون ساختار با صاحب‌نظران و تحلیل سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های صاحب‌نظران و متقدان آموزش عالی ایران در رسانه‌های مختلف بهره گرفته شد و نشانگر مدرک فروشی، قدرت نفوذ در آموزش عالی استشمار و برده‌داری علمی، تیم سازی منفی، پارتی‌بازی و رفیق‌بازی، تقلب و سرقت علمی، شکل‌گیری بنگاه‌های فروش تولیدات علمی، جامعه‌پذیری فاسد و هویت‌یابی کاذب شناسایی شد. در مرحله دوم پژوهش به منظور تحلیل روابط بین نشانگرهای شناسایی شده و سطح‌بندی آنها، از رویکرد تحلیل ساختاری تفسیری (ISM) مبتنی بر نظر خبرگان بهره گرفته شد و درنهایت یافته‌ها نشان داد که نشانگرهای کثرفتاری های دانشگاهی در آموزش عالی ایران بر اساس میزان اهمیت در پنج سطح قرار می‌گیرند. در ادامه به بررسی این سطوح و نشانگرهای آنها پرداخته می‌شود.

سطح پنجم به عنوان بالاترین سطح، شامل نشانگرهای مستقل بوده که بر نشانگرهای سایر سطوح تأثیر می‌گذارد. «مدرک فروشی» اولین نشانگر سطح پنچ است. متأسفانه مدرک فروشی در برخی دانشگاه‌ها به پدیده رایجی تبدیل شده است. طبق یافته‌ها، در ایران به اسم توسعه علم به اسم توسعه آموزش به اسم عدالت اجتماعی به شیوه‌های مختلف از طریق آموزش مجازی، نوبت دوم، شبانه، روزانه، برخی دانشگاه‌ها مدرک تحصیلی می‌فروشنند. مدرکی که دکتر صفائی موحد از آن به عنوان ناموس یک دانشگاه یاد می‌کند و معتقد است دانشگاه ما خیلی راحت دارد در قبال پول ناموس خودش را می‌فروشد. در همین راستا یافته‌های پژوهش فکوهی^۱ (۱۳۹۸) نشان داد که امروزه بسیاری از دانشگاه‌های ایران به بخشی اداری، دیوان‌سالاری تبدیل شده‌اند که به بازی احمقانه صدور مدرک می‌پردازند. مجمع اعتباردهی آموزش عالی یونسکو^۲ (۲۰۰۹)، کایالی (۲۰۲۲) و گلیندینگ و همکاران (۲۰۱۹) اذعان می‌دارند برخی دانشگاه‌ها در ازای هزینه‌ای که از دانشجو می‌گیرند بدون ارائه آموزش باکیفیت و صلاحیت معنادار، مدارکی بدون اعتبار علمی را ارائه می‌دهند. طبق پژوهش کایالی (۲۰۲۲) یکی از روش‌های مبارزه با مدرک فروشی، رتبه‌بندی دانشگاه‌ها است. این امر می‌تواند دانشگاه‌ها را تشویق کند تا استانداردهای بالا را حفظ کرده و کیفیت آموزش خود را بهبود بخشدند. البته رتبه‌بندی‌ها ممکن است همیشه به طور دقیق کیفیت یک دانشگاه را نشان ندهند و تحت تأثیر عوامل مختلف، از جمله تعصب ورزی و تلاش برای تغییر داده‌ها قرار بگیرند. همچنین اگر تعداد زیادی دانشگاه با کیفیت پایین وجود داشته باشند، نتایج قابل اعتماد نخواهند بود.

«قلدری» و «استثمار علمی» دیگر نشانگرهای سطح پنجم مدل ساختاری-تفسیری پژوهش هستند. پدیده قلدری و استثمار علمی نشان‌دهنده رفتاری مخبر، هرچند کوچک یا بزرگ است که آسیب‌های جدی به همراه دارد. این الگوی رفتاری نه ناخودآگاه که برنامه‌ریزی شده، هدفمند و پیچیده است و در مسیر تجربه‌های گوناگون افراد آموخته و حتی بازتولید می‌شود (رشیدی و روحانی، ۱۴۰۰). یافته‌های پژوهش نشان داد که در بسیاری از مواقع در دانشگاه‌های ایران دانشجویان مورد سوءاستفاده و بهره‌کشی نا استادان قرار می‌گیرند، این نتیجه با نتایج پژوهش جیورگی^۳ (۲۰۲۲) همسو می‌باشد. در همین راستا ایزدی نیا (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان داد که روابط قدرت در رابطه استاد راهنمای و دانشجو نقشی اساسی دارد برای مثال بسیاری از استادی نامشان را به عنوان نویسنده در مقاله‌ای می‌گنجانند که برایش کوشش نکرده‌اند. به طور مشابه حسینی هاشم زاده (۱۳۹۸) اظهار داشته است که ساختار اقداری رابطه استاد-دانشجو در دانشگاه‌های ایران موجب پیدایش رفتارهایی مانند بارکشی یا استثمار دانشجویان توسط عده‌ای از استادی شده است. عده‌ای که نگاه پادگانی به دانشگاه داشته و دانشجویان را به متابه سربازانی که باید از آن‌ها در حوزه‌های مختلف بیگاری کشید، می‌نگرند. طبق یافته‌های پژوهش، استثمار علمی باعث شده در آموزش عالی ایران یک فضای مفهومی تحت عنوان قلدری شکل گیرد. این مفهوم قلدری در دو سطح فردی و سازمانی مشاهده می‌شود یعنی استاد بیش از اندازه معمول به دانشجو زور می‌گوید یا سیستم به طور کلی به دانشجو و یا خود استادی زور می‌گوید. نتایج پژوهش‌های مطابق فرد و همکاران (۱۳۹۳)، رشیدی و روحانی (۱۴۰۰) و کیشلی^۴ (۲۰۲۱) این یافته‌ها را تائید می‌کنند.

در سطح چهارم مدل ساختاری-تفسیری پژوهش، نشانگرهای رابط قرار دارند که از نشانگرهای سطح پنجم می‌پذیرند و بر سایر سطوح تأثیر می‌گذارند. اولین نشانگر این سطح، شکل‌گیری بنگاه‌های فروش تولیدات علمی می‌باشد. طبق نظر مصاحبه‌شوندگان و خبرگان تأکید بر کمیت و رعایت فرم‌ها و آیین‌ها به مخصوص در حوزه پژوهش منجر به شکل‌گیری و رشد قارچ گونه نهادهای غیردانشگاهی در بیرون دانشگاه شده که به فروش تولیدات علمی مشغول هستند. در همین راستا منصوری (۱۳۹۸) اظهار داشته است که در ایران رساله‌های زیادی در سطح ارشد و دکتری خریداری می‌شود. همچنین حسینی هاشم زاده (۱۳۹۸) اظهار داشته است که بسیاری از کتاب‌ها با هزینه مؤلف و نهایتاً در تیراز واقعی کمتر از ۱۰ نسخه به چاپ می‌رسند. طبق نظر میر سعید برخی از فعالیت‌های پژوهشی نشان‌دهنده رگه‌های آشکاری از پول‌شویی در عرصه علم است از جمله نوشن مقاله و پایان‌نامه توسط برخی از افراد و مؤسسات (نیستانی، ۱۳۹۵).

«پارتی‌بازی و رفیق گرایی» دومین نشانگر سطح چهارم می‌باشد. طبق یافته‌ها، در نظام آموزش عالی ایران گاهی شاهد رفیق گرایی و پارتی‌بازی هستیم که در حوزه پژوهش مشهودتر است. راستا علوی تبار (۱۳۹۴) در پژوهش خود نشان داد که برخی از استادی برای

1. Council for Higher Education Accreditation

2. Giorgi

3. Keashly

اینکه پایاننامه دچار مشکل نشود و بهسادگی به جلسه‌ی دفاع برسد مشاوری را پیشنهاد می‌دهند که آسان‌گیر باشد. این‌گونه اساتید که حرف همدیگر را می‌فهمند به تدریج حلقه‌ای تشکیل می‌دهند و در آن به بدء بستان مشغول می‌شوند. سومین نشانگر سطح چهارم، تیم سازی منفی است. بر اساس یافته‌های پژوهش یکی دیگر از نشانگرهای کثرفتاری دانشگاهی در آموزش عالی ایران که شاید کمتر به آن توجه می‌شود ولی وجود دارد بحث تیم سازی منفی است. چون مناسک گرایی و دل‌بستگی شدید به وسائل نیازمند نیرو، قدرت و فضاست، برخی از اعضای هیئت‌علمی و کنشگران دانشگاهی سعی می‌کنند با استفاده از سیستم‌هایی مانند نوچه گرایی یک فضای قدرت ایجاد کنند. مضمون تیم سازی منفی به مفهوم استادان قبیله‌ای عشقی (۱۳۹۷) نزدیک است. طبق نظر عشقی در نظام آموزش عالی گاهی شاهد اساتید قبیله‌ای هستم یعنی اساتیدی که تلاش می‌کنند در دانشگاه در کنار امور محوله، قبیله‌هایی از مریدان و دوستان و شاگردان خود تشکیل دهند. برای پیوستن به این قبیله، رعایت پاره‌ای قوانین نانوشه اجباری است. به‌طور مشابه حسینی هاشم زاده (۱۳۹۸) نیز از مهره‌چینی در پست‌های حساس مانند نشریات، مالی و آموزش‌های آزاد و... که یا با پول سروکار دارند یا با نشر آثار و ارائه گواهی‌نامه‌های آموزشی، به عنوان اشکال فساد نظاممند و شبکه‌ای نام برده است.

سومین سطح مدل ساختاری-تفسیری، سطح نشانگرها وابسته است که در این سطح نشانگر «تقلب و سرقت علمی» قرار گرفته است. به عقیده خورسندي طاسکوه (۱۳۹۸) هنگامی که نهاد دانشگاهی گرفتار مناسک زدگی می‌شود، تعهد دانشگاهی و کنشگری اجتماع علمی به حاشیه می‌رود. بر اساس یافته‌های پژوهش از آنجاکه اساتید می‌خواهند دانشیار و استاد تمام شوند و پوزیشن‌های مادی و منزلتی آن موقعیت را بگیرند از هر وسیله‌ای استفاده می‌کنند. همین امر موجب می‌شود در محیط‌های دانشگاهی ایران گاهی شاهد رفتارهای غیراخلاقی نظیر تقلب و سرقت علمی باشیم. بررسی مبانی حاکی از آن است که در کشور ایران در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۶ با کشف و شناسایی چندین مورد سرقت علمی یا ادبی توسط محافل بر جسته علمی خارجی، موج وسیعی از نگرانی‌ها را در میان دانشگاهیان و پژوهشگران ایجاد کرد (نیجر، ۲۰۱۶؛ ۲۰۰۹). بر اساس آمار و یافته‌های پژوهش‌ها، تخلفات گسترده در حوزه پژوهش اعم از داده سازی، سرقت علمی به‌وفور در آموزش عالی ایران یافت می‌شود (مطلبی فرد، ۱۳۹۵). نجعی و نیک پور (۱۳۸۴) در پژوهش خود نشان دادند که طبق نظر دانشجویان سال آخر پزشکی در تدوین پایان‌نامه‌ها شاهد ۳۷ تا ۴۰ درصد جعل داده‌ها و دست‌کاری نتایج؛ ۲۵ تا ۵۰ درصد سرقت ادبی؛ و همچنین ۵۸ درصد کپی‌برداری برخی مطالب پایان‌نامه از سایر منابع هستیم. کسانی که دنبال ریشه‌یابی سرقت و تقلب علمی هستند، مسئله تقلب در مقالات علمی را بیشتر به حالت اجباری چاپ مقاله (برای ارتقای اعضای هیئت‌علمی، دفاع از رساله) ارجاع می‌دهند و ادعا می‌کنند که اصرار افراطی در چاپ مقاله موجب این اتفاق شده است مطالعات شهبازی، مالکی و ساکتی (۱۳۹۹)، کیانی طالقانی و همکاران (۱۳۹۸)، پاتر (۲۰۲۰)، ژائو و همکاران (۲۰۲۲) و کریستنسن هوجز و ایتون (۲۰۲۲) این یافته‌ها را تائید می‌کنند. آن‌ها برخی از دلایل تقلب و سرقت علمی دانشجویان را رقابت منفی، فشار برای کسب نمرات بالاتر، ادراک منفی از آموزش، توجیه انتقاد از دیگران و نیاز به افتخار تحصیلی معرفی می‌کنند.

برای مقابله با این پدیده‌های نظیر سرقت علمی، ضرورت ایجاد سیاست‌ها، آموزش‌ها و ساماندهی‌های مناسب در حوزه علمی و آموزش عالی بیش از پیش احساس می‌شود. گلدن، مازوتا و زیتلبار (۲۰۲۳)، دخالت‌های سیاسی، تفاوت بین گزارش‌های رسمی و شخصی، نظامی‌سازی در محیط‌های آموزشی را از موانع سیستمی در مقابله با تقلب تحقیقات علمی ذکر کرده‌اند. مک-کیب و همکاران (۲۰۱۲) و گلیندینگ و همکاران (۲۰۱۹) نیز نشان دادند که آموزش اخلاق حرفه‌ای و قوانین علمی به اساتید و دانشجویان، نظارت و ارزیابی دقیق بر کارهای پژوهشی، آزمون‌ها و پروژه‌ها و ترویج فرهنگ انتشار و اشتراک دانش به صورت شفاف و عدالت‌محور از جمله راهکارهای در کاهش سرقت علمی و تقلب در آموزش عالی است.

سطح دوم مدل ساختاری-تفسیری در بگیرنده نشانگر «جامعه‌پذیری فاسد» است. بنا بر نظر صاحب‌نظران اگرچه یکی از رسالت‌های مهم آموزش عالی جامعه‌پذیری دانشجویان است. با این حال یافته‌های بخش کفی پژوهش نشان داد که در ایران عموماً دانشجویان به‌گونه‌ای پرورش‌یافته‌اند که آمادگی پذیرش بالایی نسبت به فساد دارند و از آن‌طرف هم در صورت وجود موقعیت ممکن است به راحتی به فساد بله بگویند چراکه شاهد استثمار و بارکشی اساتید از دانشجویان هستند. هنگامی که دانشجویان مشاهده می‌کنند که در نظام آموزشی به اشکال مختلف، در روابط بین کنشگران، در تولیدات علمی و امثال آن‌ها فساد رخ می‌دهد، به صورت عملی به آنان

آموخته می‌شود که یکی از اصلی‌ترین مسیرهای رشد و ترقی و دستیابی سریع به اهداف مشروع اجتماعی (مانند ثروت و مقام) استفاده از روش‌های فاسد است (حسینی هاشم زاده، ۱۳۹۸). این یافته‌ها با مطالعات دنیسووا-اشمیت (۲۰۱۸) و قانعی راد (۱۳۹۶) هم خوان است. درنهایت «هویت‌یابی کاذب» به عنوان تأثیرپذیرترین نشانگر در سطح اول الگوی ساختاری-تفسیری به دست آمده قرار گرفت. اگرچه انتظار می‌رود دانشگاه به دانشجویان کمک کند تا منزلت، پرستیز، هویت و راهی برای مشارکت و تحرك اجتماعی بیابند. با این حال، یافته‌های پژوهش نشان داد در ایران نهاد دانشگاه و به طورکلی نظام آموزش عالی در برخی حوزه‌ها نه تنها به شکل‌گیری هویت دانشجویان بخصوص هویت حرفه‌ای آنان کمک نکرده است بلکه منجر به شکل‌گیری هویت کاذب در آنان شده است. نتایج حاکی از آن است که دانشگاه‌های ایران در بسیاری از موارد انسان دانشگاهی تربیت نمی‌کند و در شکل بخشیدن به هویت تازه‌ای در افراد تحصیل کرده به نام هویت علمی به عنوان مهم‌ترین کار دانشگاه بر اساس دیدگاه بوردیو^۱ (۱۹۸۸) چندان موفق نبوده‌اند.

به طورکلی در ارتباط با کثرفتاری در آموزش عالی ایران، نتایج مطالعه حسینی در اواسط سال ۹۸ در سطح ملی نمره بالای ۷۰ را نشان می‌دهد (حسینی هاشم زاده، ۱۳۹۸). با این حال نتایج پژوهش‌های مختلف حاکی از آن است که فساد آموزشی و فساد در نظام آموزش عالی تنها محدود به آموزش عالی ایران نیست. به عنوان مثال، چاپمن^۲ (۲۰۰۲) نشان داد که ۳۱، ۳۸ و ۴۲ درصد از دانشجویان به ترتیب در کشورهای کرواسی، بوسنی و هرزگوین و صربستان معقدند که فساد در میان استادان دانشگاه گسترده است (سیبیک الرایس، ۲۰۱۲). «طبق گزارش علني دولت در سال ۲۰۱۲، روس‌ها آموزش عالی را چهارمین بخش از لحاظ فساد در این کشور می‌شناسند (فورسرووا و سیمونز، ۲۰۱۴)». او سیپیان (۲۰۱۲) نیز در حوزه تحصیلات تکمیلی به فروش پایان‌نامه در روسیه اشاره کرده است که به یک بازار تبدیل شده است. چن و مکفارلن^۳ (۲۰۱۶) نیز مواردی از سوء رفتار شامل تحریف، جعل و سرقت ادبی را در تحقیقات آموزش عالی چین گزارش کردند. علاوه بر این، دنیسووا-اشمیت و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان دادند که دانشجویان سال‌های بالاتر بسیار بیشتر از دانشجویان سال اولی تمايل به تن دادن به اقدامات غیررسمی و رفتارهای آلدۀ به فساد دارند.

با توجه به اهمیت مسائل اخلاقی و کثرفتاری در محیط‌های دانشگاهی و تأثیر آن‌ها بر محیط آموزشی و پژوهشی، پیشنهادات سیاستی و اجرایی زیر می‌توانند به عنوان راهکارها و اقدامات اجرایی و سیاستی برای دانشگاه‌ها در نظر گرفته شوند:

- ❖ ایجاد یک مرکز تحقیقاتی مستقل به منظور بررسی و تحلیل کثرفتاری‌های دانشگاهی و انجام تحقیقات متعدد در زمینه کثرفتاری دانشگاهی و ارائه گزارش‌های علمی و تأثیر آن‌ها بر محیط آموزشی و پژوهشی، پیشنهادات سیاستی و اجرایی زیر می‌توانند به عنوان راهکارها و اقدامات اجرایی و سیاستی برای دانشگاه‌ها در نظر گرفته شوند:
- ❖ تدوین کد اخلاقی و دستورالعمل‌های دقیق برای رفتار حرفه‌ای دانشگاهی و پیشگیری از کثرفتاری: اطلاع‌رسانی منظم و آموزش به دانشجویان، اعضای هیئت‌علمی و کارکنان در خصوص این کد اخلاقی و دستورالعمل‌ها
- ❖ تقویت آموزش اخلاق حرفه‌ای: ارائه دوره‌های آموزشی مستقل درباره اخلاق حرفه‌ای و رفتار مستولانه به دانشگاهیان به‌ویژه اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان
- ❖ ایجاد سامانه‌های گزارش دهنده: ایجاد یک سامانه آنلاین برای گزارش دادن موارد مغایر با اخلاق حرفه‌ای به صورت ناشناس و ایجاد مکانیزم‌های محروم‌نگی برای حفظ حقوق گزارش‌دهنگان.
- ❖ تشویق به شفافیت: انتشار اطلاعات مرتبط با کثرفتاری دانشگاهی به شکل شفاف و دسترسی آسان به این اطلاعات.
- ❖ ایجاد یک مکانیزم نظارت مستمر و مستقل بر عملکرد اخلاقی دانشگاه
- ❖ اعطای جوایز و تشویق به ارائه مثال‌های مثبت در زمینه اخلاق حرفه‌ای

لازم به ذکر است که سیاست‌ها و راهکارهای مقابله با کثرفتاری در هر دانشگاه ممکن است متفاوت باشند و به شرایط و نیازهای آن دانشگاه بستگی داشته باشد. درنهایت با توجه به اینکه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در ایران از نظر ساختار و مأموریت با هم متفاوت هستند، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی با بهره‌گیری از نشانگرهای شناسایی شده در پژوهش حاضر، مؤسسات آموزش عالی مختلف در ایران از نظر میزان کثرفتاری‌های دانشگاهی مورد مطالعه و مقایسه قرار گیرند. علاوه بر این، با توجه به اینکه کثرفتاری

1. Bourdieu

2. Chapman

3. Sabic-El-Rayess

4. Chen & Macfarlane

دانشگاهی محدود به آموزش عالی ایران نیست، پیشنهاد می شود پژوهشگران آینده نقش زمینه اجتماعی-فرهنگی را در بروز کثرفتاری در محیط دانشگاهی مورد بررسی و واکای قرار دهند؛ زیرا بررسی اینکه چگونه ارزش‌های فرهنگی، هنجارهای اجتماعی، این پدیده را تحت تأثیر قرار می‌دهند، درک جامع‌تری از نحوه تجلی رفتارهای انحرافی در محیط‌های مختلف فراهم می‌آورد.

منابع:

- Abdijafari, Hassan, Hassampour, Akbar, Vakili, Yousef, & Julayi Moghadam, Maryam (2021). Mapping the Dimensions of Academic Corruption and Misconduct in Higher Education. *Organizational Behavior Studies*, 10(4), 31-69. [In Persian]
- Alavi Tabar, H. (2015). The Underlying Dynamics of the University: Pathology of Supervisors' Performance in Thesis Writing. *Ravayat Journal*, 5, 10-27. [In Persian]
- Aloini, D., Dulmin, R., & Mininno, V. (2012). Modelling and assessing ERP project risks: A Petri Net approach. *European journal of operational research*, 220(2), 484-495.
- Ayre, C., & Scally, A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and evaluation in counseling and development*, 47(1), 79-86.
- Bourdieu, P. (1988). *Homo academicus*. Stanford University Press.
- Bouter, L. M. (2015). Commentary: Perverse incentives or rotten apples?. *Accountability in research*, 22(3), 148-161.
- Butmalai, V. (2022). Reflections on the implications of corruption for higher education systems. In *Cadastru și Drept* (Vol. 55, pp. 469-473).
- Chen, S., & Macfarlane, B. (2016). Academic integrity in China. *Handbook of academic integrity*, 99-105.
- Christensen Hughes, J., & Eaton, S. E. (2022). *Academic misconduct in higher education: Beyond student cheating. In Academic Integrity in Canada: An Enduring and Essential Challenge* (pp. 81-102). Cham: Springer International Publishing.
- Council for Higher Education Accreditation/United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2009). Toward effective practice: Discouraging degree mills in higher education.
- Denisova-Schmidt, E. (2018). *Corruption, the Lack of Academic Integrity and other Ethical Issues in Higher Education: What Can Be Done within the Bologna Process?* European Higher Education Area, Part 3, 61-75.
- Denisova-Schmidt, E., Huber, M., & Leontyeva, E. (2016). On the development of students' attitudes towards corruption and cheating in Russian universities. *European Journal of Higher Education*, 6(2), 128-143.
- Eshghi, K (2018). *From Street Professors to Desert Professors: A National Initiative for University Revitalization*. Retrieved from <http://sharif.edu/~eshghi/Asatidkhiabani.pdf>. [In Persian]
- Fekouhi, N. (2019). Challenges and prospects in Iranian higher education. *University of Today*, 3(4), 110-113. [In Persian]
- Feoktistova, Y. (2014). Corruption in higher education and government measures for its prevention. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 112, 167-172.
- Fursova, V., & Simons, G. (2014). Social Problems of Modern Russian Higher Education: The Example of Corruption. *International Education Studies*, 7(10), 25-31.
- Ghaedi, M., Modehoushi, M., Razeghi, N., & Safaei Ghaedikolaei, A. (2018). Causes and Backgrounds of Academic Corruption and its Consequences. *Research and Planning in Higher Education*, 24(1), 113-135. [In Persian]
- Ghanei Rad, S. M. (2017). *The Need for a New Discourse and Policy for "University Marketing" in the Twelfth Government*. Asr Iran. Retrieved from <http://www.asriran.com/fa/news/۵۵۴۵۳۷/> [In Persian]
- Giorgi, G. (2012). Workplace bullying in academia creates a negative work environment. *An Italian Study. Employ Respons Rights J*, 24,261-275.
- Glendinning, I., Orim, S. M., & King, A. (2019). *Policies and actions of accreditation and quality assurance bodies to counter corruption in higher education*.
- Golden, J., Mazzotta, C. M., & Zittel-Barr, K. (2023). Systemic Obstacles to Addressing Research Misconduct in Higher Education: A Case Study. *Journal of Academic Ethics*, 21(1), 71-82.
- Hosseini Hashemzadeh, D. (2019). *Academic Corruption: Typology, Measurement Methods, Causes, Consequences, and Countermeasures*. Agah Publications. [In Persian].
- Izadinia, M. (2014). Authorship: The hidden voices of postgraduate TEFL students in Iran. *Journal of Academic Ethics*, 12(4), 317-331.
- Jones, E., Leask, B., Brandenburg, U., & de Wit, H. (2021). Global social responsibility and the internationalisation of higher education for society. *Journal of Studies in International Education*, 25(4), 330-347.
- Jorgensen, T. B., & Bozeman, B. (2007). Public values: An inventory. *Administration & society*, 39(3), 354-381.
- Kayyali, M. (2022). University Rankings as a tool to fight Diploma Mills. *International Journal of Management, Sciences, Innovation, and Technology IJMSIT Review Paper*, 3(3), 01-02.

- Keashly, L. (2021). Workplace bullying, mobbing and harassment in academe: Faculty experience. *Special topics and particular occupations, professions and sectors*, 221-297.
- Khorsandi Tasko, Ali (2019). *Comprehensive Examination: Hindrance or Necessity*. Reviving Higher Education. Retrieved from <https://engare.net/comprehensive-examination/> [In Persian]
- Kianitaleghani, N., Zinabadi, H. R., Arasteh, H., & Abbassian, H. (2019). Reflection on the Effective Factors on Research Performance in Iranian Universities and Higher Education Institutions. *Higher Education in Iran*, 11(1), 40-66. [In Persian]
- Mansouri, R. (2019). *In Defense of the University*. Today's University, 3(4), 86-88. [In Persian]
- Martin, M. (2016). External quality assurance in higher education: how can it address corruption and other malpractices?. *Quality in Higher Education*, 22(1), 49-63.
- McCabe, D. L., Butterfield, K. D., & Trevino, L. K. (2012). *Cheating in college: Why students do it and what educators can do about it*. The Johns Hopkins University Press.
- Mohammadian Sharif, K., Salimi, J., Azizi, N., & Mohammadi, S. (2020). Structural Roots of Academic Corruption in Higher Education in Iran. *Educational Sciences*. [In Persian]
- Molavi, Z., & Morad Rezaei, M. (2022). Academic Corruption: A Look at the Factors Influencing the Outsourcing of Management Students' Theses: A Phenomenological Research Approach. *Journal of Management in the Islamic University*, 11(24), 419-446. [In Persian]
- Motalebifard, A., Abdollahi, B., Mohabbati, B., & Hedayat, A. (2014). Ethical and Professional Criteria for Research Supervision in the Execution of Students' Theses. *Management and Planning in Educational Systems*, 7(1), 93-113. [In Persian]
- MotlabiFard, A. (2015). Identification and validation of the explanatory model of factors affecting the formation of student dysfunctions in higher education. PhD Thesis, Department of Management, Kharazmi University. [In Persian]
- Mugala, A., Masaiti, G., & Mwila, K. (2022). Unpacking academic corruption in Zambia's higher education: forms, causes and mitigation measures. *Creative Education*, 13(1), 55-74.
- Nakhai, N., & Nikpour, H. (2005). Students' Views on Research Cheating in the Development of Theses and Its Relative Frequency. *Steps of Development in Medical Education*, 2(1), 12-17. [In Persian]
- Nature (2009). Plagiarism scandal grows in Iran. *Nature* 462, 704-705, Retrieved from <https://www.nature.com/news/2009/091209/full/462704a.html>
- Nature (2016). Is there a reproducibility crisis in science?. *Nature* 533, 452-454, Retrieved from <https://www.nature.com/articles/d41586-019-00067-3>
- Naystani, M. R. (2016). *We Will Remain in the Rain: A Critique of the State of Scholars*. Yarmana Publications. [In Persian]
- Ojaghi, R., Keyvan Ara, M., Cheshmeh Sohrabi, M., and Popi, A. (2011). Analysis of the Pathology of Scientific Fraud and Theft: A Qualitative Study. *Iranian Journal of Medical Education*, 11(9), 1063-1073 [In Persian].
- Orkodashvili, M. (2009). Corruption in Higher Education: Causes, Consequences, Reforms. The Case of Georgia. *Online Submission*.
- Osipian, A. (2009). Corruption and reform in higher education in Ukraine. *Canadian & International Education Journal*, 38(2), 104-122.
- Osipian, A. L. (2012). Education corruption, reform, and growth: Case of Post-Soviet Russia. *Journal of Eurasian Studies*, 3 (1), 20-29.
- Parther, C. (2020). Academic misconduct in higher education: A comprehensive review. *Journal of Higher Education Policy and Leadership Studies*, 1(1), 25-45.
- Ramazani, S & Saadi, R. (2020). *Identifying Factors Affecting Students' Inclination toward Outsourcing Theses in Accounting and Auditing, Financial Accounting*. [In Persian]
- Rashidi, Zahra & Rouhani, Shadi (2022). Study of Academic Bullying in Educational Groups: A Case Study of Humanities and Technical and Engineering Fields. *Iranian Journal of Engineering Education*, 24(93), 105-132. [In Persian]
- Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge university press.
- Sabic-El-Rayess, A. (2012). *Making of a voiceless youth: Corruption in Bosnia and Herzegovina's higher education* (Doctoral dissertation, Columbia University).
- Schofer, E., Ramirez, F. O., & Meyer, J. W. (2021). The societal consequences of higher education. *Sociology of Education*, 94(1), 1-19.
- Shahbazi, M, Maleki, M, & Saketi, P. (2013). Investigation of Master's Students' Perceptions of Academic Integrity Policies and Actions and the Level of Academic Misconduct. *Research and Planning in Higher Education*, (69), 149-169. [In Persian]
- Taghizadeh, H, & Ziae Hajipirloo, M. (2013). *Presenting a Model of Knowledge Sharing Relationships in Educational Institutions Using Interpretive Structural Modeling: A Case Study*. [In Persian]

- Unya, I., U., Adanna, B., & Okorie, M. (2022). Academic corruption in african higher institutions: the nigerian experience. Published by the Faculty of Arts, University of Uyo
- Waite, D. & Allen, D. (2003) Corruption and Abuse of Power in Educational Administration. *The Urban Review*, 35(4), 281-296.
- Wallace, M., & Resch, K. (2015). *Guidelines for universities engaging in social responsibility*. The UNIBILITY Consortium.
- Zamani, B. E., Azimi, S.A. & Soleimani, N. (2013). Identifying and prioritizing the factors affecting the scientific theft of students of the University of Isfahan, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 19(1), 91-101. [Persian]
- Zhao, L., Mao, H., Compton, B. J., Peng, J., Fu, G., Fang, F., ... & Lee, K. (2022). Academic dishonesty and its relations to peer cheating and culture: A meta-analysis of the perceived peer cheating effect. *Educational Research Review*, 36, 100455.

Interpretative-Structural Analysis of Academic Misbehavior Indicators in Iranian Higher Education: A Mixed-Methods Study

Seyed Hedayat Davarpanah^{1*}

Reza Hoveida²

Raziye Yousof Boroujerdi³

Abstract

Introduction: The University is a key and determining factor in the progress and development of any country. One of the biggest challenges that threaten the well-being of this pillar is the detrimental phenomenon of academic misbehavior. To prevent and mitigate the impacts of this problem, which has gripped the higher education system; It is crucial to identify indicators of academic misbehavior. This research aims to conduct a comprehensive interpretive structural analysis of the indicators of academic misbehavior in Iranian higher education.

Methodology: This study employs a mixed-method sequential exploratory design, with data collected in two stages (qualitative and quantitative). In the qualitative stage, information was gathered through unstructured interviews with experts and analysis of expert's speeches and interviews. Initially, unstructured interviews were conducted with 17 targeted experts and university faculty members using purposive-snowball sampling and the "theoretical saturation" criterion. In the second step, 12 speeches and interviews with experts from various media platforms were purposefully selected and subjected to thematic analysis. In the quantitative stage, a questionnaire was developed and administered to a panel of 8 academic staff members to collect data. Interpretive structural modeling (ISM) was employed to establish the relationships between the indicators and derive their interpretive structural model.

Findings: The results revealed that the priority indicators of academic misbehavior within the higher education system are as follows: Selling university degrees, bullying, scientific exploitation, negative team building, favoritism, cheating, and scientific plagiarism, and the establishment of markets for the sale of scientific products, and corrupt localizability socializability and false identification.

Conclusion: In the present study, with the structural-interpretive approach, indicators of misbehavior in the Iranian higher education system were prioritized in five levels. So in the first level, the indicator "false identification" was the most effective, and in the fifth level, the three indicators "Selling university degrees", "bullying" and "scientific exploitation" were the most effective. In general, By identifying and prioritizing these indicators, this study provides a better understanding of the issue and facilitates the adoption of appropriate measures to prevent and mitigate academic misbehavior.

Keywords: Academic misbehavior, higher education, university, interpretive structural analysis.

1. Assistant Professor of Higher education Management, Department of Education, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan. Isfahan, Iran. (Corresponding author :h.davarpanah@edu.ui.ac.ir)

2. Associate Professor of Educational Management, Department of Education, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan. Isfahan, Iran. r.hoveida@edu.ui.ac.ir

3. Assistant Professor of Educational Management, Department of Education, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan. Isfahan, Iran. R.boroujerdi@edu.ui.ac.ir